

Opetus- ja viestintäministeri Krista Kiuru
Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

LAUSUNTO

Tampereen Aikuiskoulutuskeskus
rehtori Teppo Tapani
PL 15, 33821 Tampere

Opetus- ja kulttuuriministeriö

10. 11. 2014

no. 34 / 040 / 2013

Amiedu
rehtori Timo Karkola
PL 151, 00381 Helsinki

Valtioneuvosto on antanut hallituksen esityksen, jossa ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus, vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus (valmentava I) sekä kotitalousopetus yhdistettäisiin yhdeksi yhtenäiseksi koulutuskokonaisuudeksi. Koulutuskokonaisuuden nimi olisi ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus.

Aikuiset maahanmuuttajat ovat kasvava väestönosa, jonka sujuva ja nopea työmarkkinoille siirtyminen edellyttää kohderyhmälle kohdennettua koulutusta. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus suunnataan ensisijaisesti perusopetuksen päättäneille nuorille, ja toisaalta sen on tarkoitus palvella taustoiltaan ja tarpeiltaan hyvin monimuotoista kohderyhmää. Oppilaitosten näkemys on, että tämä heikentää aikuisten maahanmuuttajien koulutusmahdollisuuksia ja sitä kautta työllistymistä. Hallituksen esityksen perusteella aikuisten maahanmuuttajien kohderyhmä uhkaa muutoksessa jäädä kokonaan ilman nivelvaiheen palveluita. Edelleen aikuisten maahanmuuttajien koulutusmahdollisuudet saattavat kaventua uuden rahoitusjärjestelmän myötä, jos maahanmuuttajille ei tulla kohdentamaan lisäresursseja tutkintojen läpäisemisen tukemiseksi.

Aikuiset maahanmuuttajat tarvitsevat kohderyhmälle kohdennettua nivelvaiheen koulutusta, joka mahdollistaa siirtymisen kotoutumisen alkuvaiheen kotoutumiskoulutuksesta ammatilliseen aikuis-koulutukseen ja työelämään. Koulutuksen sisällöissä ja tavoitteissa pitää ottaa huomioon aikuisten näyttötutkintojärjestelmän ja näyttötutkintoon valmistavien koulutusten vaatimukset. Koulutuksessa pitää huomioida myös, että aikuiskoulutuksessa alalietulotutkintoja voivat olla myös esimerkiksi ammattitutkintotasoiset koulutukset. Erityisesti olisi huomioitava, että aikuisilla maahanmuuttajilla on suomalaisen työelämän kannalta käyttökelpoista osaamista ja kokemusta lähtömaastaan, vaikka eivät olisikaan suorittaneet ammatillista tutkintoa. Jo nivelvaiheen koulutuksessa olisi pystyttävä tunnistamaan ja tunnustamaan aiempaa osaamista. Aikuisten maahanmuuttajien nivelvaiheen koulutuksessa olisi myös kiinnitettävä huomiota kielitaidon jatkuvaan kehittämiseen turvaamalla riittävä suomen kielen opetuksen määrä ja edellyttämällä opetussuunnitelmatasolla kielenoppimisen integroimista koulutuksen muihin sisältöihin.

Aikuiskoulutuskeskuksissa on järjestetty laajasti ja kattavasti maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta aikuisille. Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus on maahanmuuttajille kohdennettuna koulutuksena ollut toimiva ja selkeään tarpeeseen vastaava kokonaisuus, joka on toiminut nivelvaiheen koulutuksena aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen ja toisen asteen ammatillisten opintojen välillä. Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen hakeutuvat opiskelijat ovat tyypillisesti työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen suorittaneita aikuisia. Opiskelijat suuntaavat toisen asteen koulutukseen, mutta tarvitsevat vielä kielitaidon sekä opiskelu-, työelämä- ja yhteiskuntataitojen kehittämistä selviytyäkseen ammatillisessa koulutuksessa. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteet ovat mahdollistaneet toteutuksen, jossa on huomioitu em. taitojen kehittäminen työelämän ja ammatillisten opintojen vaatimusten mukaisesti. Opiskelijoille on voitu tarjota myös ammatillista ohjausta, jossa on otettu huomioon aikuisten, mahdollisesti jo työuran lähtömaassaan tehneiden, mutta vailla Suomessa kelpoista tutkintoa olevien maahanmuuttajien tarpeet.

Aikuiset maahanmuuttajat ohjataan alkuvaiheessa tyypillisesti aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen. Kotoutumiskoulutus on Työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamaa työvoimakoulutusta ja on tehokas integroitumista edistävä alkuvaiheen koulutus. Kotoutumiskoulutus on kuitenkin tavoitteisiinsa nähden lyhyt koulutus ja siksi merkittävä osa opiskelijoista ei saavuta koulutuksen aikana riittävää osaamista ammatillisiin opintoihin. Kotoutumiskoulutuksen jälkeiseen vaiheeseen aikuisten maahanmuuttajien kohderyhmälle ei järjestetä työvoimakoulutuksena sisältö- ja volyymin tarpeisiin vastaavaa koulutusta, joka mahdollistaisi aikuisten maahanmuuttajien polttamisen ammatillisiin opintoihin.

Hallituksen esityksen mukaan uusi koulutuskokonaisuus olisi suunnattu ensisijaisesti perusopetuksen päättäneille nuorille, mikä voi johtaa siihen, että koulutuksen järjestäjäverkossa, alueellisessa ja oppilaitoskohtaisessa suunnittelussa ja käytännön toteutuksessa ei riittävästi huomioida aikuisia maahanmuuttajia kohderyhmänä. Aikuisten maahanmuuttajien koulutustarpeet kuitenkin kasvavat maahanmuuton lisääntyessä. Tätä kehitystä heijastaa mm. se, että vuodesta 2008 (880 opiskelijaa) vuoteen 2014 (1761 opiskelijaa) maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijamäärät ovat kaksinkertaistuneet (lähde: Opetushallitus).

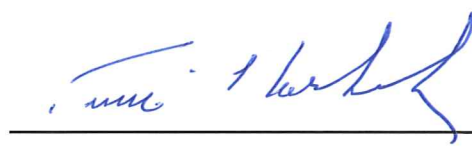
Opetushallituksen ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavan koulutuksen koulutuksen perusteissa (lausuntopyyntö 77/421/2014) on kuvattu koulutuskokonaisuuden sisällöt. Suomen kielen opetus (viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen) sisältyy vapaaehtoiseen koulutuksen osaan Oppimisen vahvistaminen, jonka laajuus olisi 5-20 osaamispistettä. Samaan koulutuksen osaan sisältyy myös matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen ja yhteiskunnassa tarvittava osaaminen. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen sisältää suomen toisena kielenä -opintojen lisäksi vieraan kielen opintoja ja toisen kotimaisen kielen opintoja. Näkemyksemme on, että suomi toisena kielenä -opetuksen osuus koulutuksen sisällöistä jää liian vähäiseksi ja koulutuksessa ei ole mahdollista edetä lähtökielitaitotasoksi määritellyltä tasolta A2.2 kielitaitotasolle, joka mahdollistaa ammatillisissa opinnoissa opiskelun. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteissa koulutuksen lähtötaitotaso on sama, mutta kielellisten taitojen enimmäislaajuus on 20 opintoviikkoa eli 30 opintopistettä. Jotta ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa voitaisiin turvata riittävä suomen kielen opetuksen määrä, tulisi viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen osan olla laajuudeltaan 35 opintopistettä.

Aikuisille suunnattua maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta on toteutettu laajasti aikuiskoulutuskeskuksissa. Useiden erityyppisten valmistavien ja valmentavien koulutusten yhdistäminen saman koulutuskokonaisuuden alle ja koulutuksen painottaminen perusopetuksen päättäneisiin nuoriin voi kuitenkin johtaa siihen, että ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta järjestävien aikuiskoulutuskeskusten ei ole mahdollista jatkossa järjestää ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa koulutusta. Tämä johtaisi siihen, että olemassa olevat rakenteet ja osaaminen, mm. aikuiskoulutuskeskusten vahva työelämäosaaminen ja -yhteydet, aikuispedagoginen osaaminen ja kokemus aikuisten maahanmuuttajien kouluttamisesta, jäisivät hyödyntämättä.

Tampereella/Helsingissä 30.10.2014

Teppo Tapani, rehtori

Timo Karkola, rehtori